

Van gedachten veranderd – Daniël 4

Psalm 75 : 1, 4, 5

Psalm 51 : 9

Psalm 77 : 1, 2, 8

Psalm 138 : 2, 3

Psalm 145: 5, 6

‘Ik, Nebukadnezar, prijs, roem en verheerlijk nu de Hemelkoning, omdat Zijn daden waarheid zijn en Zijn paden gerechtigheid: Hij is in staat te vernederen wie in hoogmoed hun weg gaan’.
Daniël 4:37

Gemeente,

Het lange hoofdstuk dat voor ons ligt, eindigt met een persoonlijke belijdenis. Het is een belangrijk moment in het boek Daniël. Koning Nebukadnezar is van gedachten veranderd. God is Zijn geheel eigen weg is gegaan met de koning van Babel. Soeverein, machtig en genadig. ‘Ik, Nebukadnezar, prijs, roem en verheerlijk nu de Hemelkoning’. Hij weet dat. Hij beseft dat. Hij belijdt dat. Een belangrijk moment in de geschiedenis van het volk Israël in het verre Babel. Denk nog even terug aan de droom van Nebukadnezar in Daniël 2. Over het beeld met het gouden hoofd. Het ene koninkrijk wordt opgevolgd door het andere. Wereldmachten komen en gaan, maar God vestigt een koninkrijk dat eeuwig is. Nebukadnezar is onder de indruk en belijdt de macht en de grootheid van de HEERE. Maar mensen vergeten snel. In hoofdstuk 3 ontmoeten wij Nebukadnezar die een gouden beeld heeft opgericht dat moet worden vereerd. Waar is nu zijn overtuiging dat de HEERE de allerhoogste God is? Hij is dat vergeten. We moeten niet denken dat Nebukadnezar daarin de enige is. Er zijn meer mensen die zo leven. Ze horen de waarheid van het Evangelie. Het maakt ook een bepaalde indruk op hen. Ze zijn gealarmeerd door wat ze horen. Tegelijk is er iets in hen dat niet wil dat deze dingen waar zijn. Ze geven het geen plaats in hun leven. De houding van Nebukadnezar wordt duidelijk in de vorige oven. Hij overschat zichzelf. Hij stelt zichzelf in het middelpunt van alles.

Het hoofdstuk dat voor ons ligt, Daniël 4, beschrijft de tweede droom van Nebukadnezar. Het laat zien hoe geduldig, hoe lankmoedig de HEERE is. Hij heeft herhaaldelijk tot de koning van Babel gesproken via Daniël. Maar zijn hart is nog niet open gegaan. Nu komt God opnieuw in Zijn soevereine genade. Hij heeft in alles de regie. Het hoofdstuk begint met een proclamatie. Op typisch Babylonische wijze omschrijft Nebukadnezar zichzelf als koning van de hele wereld. Maar dan schrijft hij dat God in zijn leven heeft gewerkt. ‘Het behaagt mij de tekenen en wonderen die de Allerhoogste God aan mij gegeven heeft, te kennen te geven’. God heeft gewerkt in mijn leven, zegt Nebukadnezar. Voor Hem heb ik moeten buigen. Het is aan Hem te danken dat ik het kan navertellen. Hij schrijft dit alles dus na afloop. Boven Babel, boven het Babylonische rijk, staat Gods macht en Zijn genade. Hij is de Koning van de hemel. ‘Zijn Koninkrijk is een eeuwig Koninkrijk en Zijn heerschappij is van generatie op generatie’. We ontmoeten een aardse koning die de HEERE looft en verheerlijkt.

Maar dit schrijft Nebukadnezar na alles wat er is gebeurd. De koning schrijft dat hij zorgeloos leefde in zijn huis en in welstand in zijn paleis. Hij vertelt op een eerlijke manier zijn verhaal. Zorgeloos, maar zonder met God te rekenen. En dan grijpt God opnieuw in en geeft hem een

droom. Een droom die hem bevreesd maakt. Het is ook een verschrikkelijke droom. De koning is bevreesd, verschrikt. Wat zal met hem er gaan gebeuren? Opnieuw roept hij zijn deskundigen, maar zij kunnen hem opnieuw de uitleg niet geven. Waarom vraagt hij niet direct naar Daniël? Blijkbaar heeft Nebukadnezar wel een idee over wat de droom betekent. Hij beseft dat dit over hem gaat. Gezien vers 17 moet hij hebben begrepen dat het God is Die hem deze droom geeft: 'Opdat de levenden erkennen dat de Allerhoogste de Heerser is over het koningschap van mensen'. Het probleem is dat Nebukadnezar de waarheid eigenlijk niet wil horen. Daarom heeft hij Daniël er niet bij gevraagd, maar de heidense uitleggers. In de hoop dat zij een interpretatie kunnen geven die hem beter past. Maar niemand is daartoe in staat. En dan wordt Daniël alsnog geroepen. Daniël is een staatsman, maar ook een profeet. Hij zal nu als Gods profeet de waarheid spreken, en dat is een zware taak.

De verzen 10-16 vertellen ons de droom. De koning zag een boom. Een boom die groeit en groeit. De boom die naar de hemel reikt en die je kunt zien waar je ook bent op de aarde. Deze boom voedt mensen en dieren. 'Zijn loof was prachtig en zijn vruchten talrijk'. De dieren van het veld vonden er schaduw, en de vogels in de lucht verbleven in zijn takken. In Babylonische literatuur is het gebruikelijk om een koning te vergelijken met een boom. Daarom begrijpt Nebukadnezar dat het over hem gaat. Dan daalt er een wachter neer, namelijk een heilige, uit de hemel. De droom wordt een drama. Het krijgt een dramatische wending. Hij riep met kracht en zei het volgende: 'Houw die boom af, kap zijn takken, stroop zijn loof af, verstrooi zijn vruchten, zodat de dieren er vanonder wegluchten'. De mooie boom wordt verwoest. Alleen de stam en de wortels blijven staan in een ijzeren bronzen band. De boom, het koningschap wordt dus niet geheel weggenomen. 'Laat hem bevochtigd worden door de dauw van de hemel, en laat zijn deel samen met het dieren, in het gras van de aarde zijn. Zo zullen er zeven tijden voorbij gaan'. Het is niet duidelijk of daarmee weken zijn bedoeld, maanden of zelfs jaren. 'Zijn hart zal veranderd worden, zodat het niet meer dat van een mens is, laat hem het hart van een dier worden gegeven'. De droom wordt een drama. Maar de engel uit de hemel zegt ook waarom dit nodig is. 'Opdat de levenden erkennen dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap van mensen, en dat geeft aan wie Hij wil, en daarover zelfs de laagsten onder mensen aanstelt'. Zo vertelt Nebukadnezar zijn droom aan Daniël. Het is hem gezegd door een engel uit de hemel. Hij weet dat Daniël vervuld is met hemelse wijsheid. Daniël is een ogenblik verbijsterd. Hij staat perplex. Hij beseft heel goed wat het voor Nebukadnezar betekent. Hij moet de koning het slechte nieuws vertellen. Het is geen eenvoudige taak om Gods boodschapper zijn. Om het oordeel van God aan te zeggen. Hij doet dat met lood in zijn schoenen. Omdat Daniël bewogen is met de koning en vooral omdat hij God vreest. Maar hij doet het en geeft de uitleg die God aan hem bekend maakt.

Koning Nebukadnezar, u bent de boom. Die geweldig mooie boom die overal op aarde zichtbaar is. De boom is indrukwekkend en verkwikkend door zijn schaduw en zijn vruchten. Inderdaad, uw heerschappij reikt tot aan de einden van de aarde. Maar de boom wordt omgehouden, o koning. En Daniël zegt precies wat er zal gebeuren in de verzen 25-26. Hij zegt het tot in alle details. Het koningschap wordt niet definitief van hem afgenomen. Dat niet. De stam blijft staan, zeven tijden lang. 'Uw koningschap zal bestendig zijn, nadat u erkend zult hebben dat de God van de hemel de Heerser is'. Hij roept Nebukadnezar op om zich te bekeren. 'Daarom o koning, laat mijn raad u welgevallig zijn: breek met uw zonden door gerechtigheid te betrachten en met uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen. Misschien zal er dan verlenging van uw voorspoed zijn. Dat is een aangrijpend

moment, als Daniël zo voor de koning staat. Hij weet van Gods barmhartigheid, maar is ook volstrekt eerlijk. Genade bewijzen aan ellendigen. Oog hebben voor het zwakke. Lees de Psalmen en je komt dat overal tegen. God ziet de gebrokenen van hart. En dat is wat Daniël aan de koning voorhoudt. Daniël weet dat er bij de HEERE vergeving is, altijd. Misschien, zegt hij. Maar hij weet ook dat deze droom niet zomaar een droom is. Hij weet dat God Zijn Woord nakomt, in Zijn beloften maar ook in Zijn oordelen.

We lezen het vervolg van de geschiedenis. We zien hoe Nebukadnezar terugvalt in zelfoverschatting. De koning is aan het wandelen op het dak van zijn koninklijk paleis. Hij kijkt uit over de stad. 'Is dit niet het grote Babel dat ik gebouwd heb?' Steeds zien we dat hij terugvalt in zijn grootheden. Alles draait om hem. Het is door mijn sterke macht en ter ere van mijn majesteit. Het grote Babel dat hij gebouwd heeft. Ondertussen wordt ons een spiegel voorgehouden. Zijn wij mensen vandaag in wezen anders? Klinkt die vraag ook vandaag niet op allerlei manieren? Is dit niet het grote Babel dat wij hebben gebouwd? We overschatten de macht van de wetenschap, maar ook de kracht van onze bouwconstructies, de kracht van onze financiële systemen, van onze medische voorzieningen. Soms begint alles zomaar te wankelen. Als je het boek Openbaring leest, dan zijn er lijnen naar het boek Daniël. We lezen over de val van Babylon. Er klinkt in Openbaring 18 een stem uit de hemel die zegt: 'Zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon'. Dan is Babylon een beeld van de antigoddelijke macht. Op datzelfde moment, als de woorden nog in zijn mond zijn, klinkt er een stem uit de hemel. De droom wordt werkelijkheid. 'U o koning Nebukadnezar wordt aangezegd: het koningschap is van u weggegaan'. Inderdaad wordt de koning uit de mensenwereld verstoten en krijgt een verblijf bij de dieren van het veld. Hij leeft met de dieren van het veld. Dat is Gods soevereine weg met de koning van Babel. Zeven tijden, totdat hij erkent dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap en dat geeft aan wie Hij wil. De grote koning van Babylon verliest zijn menselijke waardigheid. Aangrijpend, maar het gebeurt precies zoals het is voorzien. Het woord wordt aan Nebukadnezar voltrokken.

Maar hij kan het navertellen. Het is opgeschreven in de Bijbel, zodat wij vandaag daarin de macht en de genade van God zien. 'Na verloop van die dagen sloeg ik, Nebukadnezar, mijn ogen op naar de hemel, want mijn verstand kwam in mij terug, en ik loofde de Allerhoogste en prees en verheerlijkte Hem Die eeuwig leeft'. Er wordt dus gesproken over dagen. Zeven tijden, hoe kort of hoe lang dat ook is geweest. De tijd is door God bepaald. Opvallend hoe Nebukadnezar het schrijft. Terwijl hij daar leeft in het gras, keert zijn verstand terug. Hij begint het zich te realiseren, waar hij is en hoe. Wat doet hij dan? Hij slaat zijn ogen op naar de hemel. Hij verootmoedigt zich voor God. Want God leert hem dat. De Allerhoogste Die eeuwig leeft. Hij komt tot inkeer. Hij looft de God van de hemel. Het is een uitzonderlijke geschiedenis. Maar toch kunnen we er enkele lessen uit trekken. God is machtig om mensen te krijgen waar Hij wil. We zien dat we nooit hoeven te wanhopen over een situatie, zelfs de meest uitzichtloze situatie. God blijft erbij. God is machtig om mensen te brengen waar Hij wil. Deze Nebukadnezar, die zo onberekenbaar, zo irrationeel kon reageren. Furieus als mensen niet voor zijn gouden beeld wilde buigen. Nu verootmoedigt hij zich voor God. Hij belijdt de volle waarheid, dat 'Zijn heerschappij een eeuwige heerschappij is, en Zijn Koninkrijk van generatie op generatie. Al de bewoners van de aarde worden als niets geacht. Hij doet naar Zijn wil met de legermacht in de hemel en de bewoners van de aarde. Er is niemand die Zijn hand kan wegslaan of tegen Hem kan zeggen: Wat doet U?' Tot die belijdenis kan God ook vandaag de grootste atheïst brengen. Of een dictator, bijvoorbeeld de leider van Noord-Korea. Mensen

die zo onberekenbaar zijn, zo irrationeel in hun grootheidswaanzin. Deze geschiedenis wijst op Gods macht, op Gods genade. Daar komt Nebukadnezar achter door deze diepe weg. Dan komt zijn verstand in hem terug. Ook de eer van zijn koninkrijk, zijn majesteit, zijn waardigheid komen terug. Het is de genade van God over deze heidense koning.

Deze geschiedenis is een waarschuwing. Maar ook een geschiedenis die ons een spiegel voorhoudt. Wij mensen moeten altijd worden bekeerd van onze eigen gerechtigheid. Ook wij kunnen onszelf overschatten. Bekering is niet jezelf vergelijken met anderen die het in jouw ogen nog slechter doen. De Farizeeër dankte God dat hij niet was als de andere mensen. Ik dank U dat ik niet ben als deze tollenaar. De tollenaar was op de juiste plaats. Hij boog zich neer en bad: 'O God, wees mij zondaar genadig'. Zijn wij op de juiste plaats voor God? Of kijken we ook naar dat grote Babel? Naar alle menselijke macht. Laten we ons leiden en verleiden door dat machtsdenken, dat grootheiddenken? Of zijn we op een godsdienstige manier bezig onszelf te bewijzen? Het houdt ons bij God vandaan. Daar moeten we van bekeerd worden. Buigen in de verootmoediging, voor God en de mensen.

Het hoofdstuk eindigt met een persoonlijke belijdenis. Daarin zegt Nebukadnezar nog eens hoe hij tot inkeer gekomen. Hij zag zichzelf als de absolute machthebber. De onnipotent. Nu weet hij zich koning onder de macht en de genade van de Koning van de hemel. Dan is de vraag of wij onze naam daar kunnen invullen. 'Ik, - wie je vanmorgen ook bent -, ik prijs, roem en verheerlijk nu de Hemelkoning'. Dat is nodig dat wij van harte tot die belijdenis komen. Onze oude natuur doden en in een nieuw godzalig leven wandelen. Steeds in het boek Daniël zien wij de komst van het Koninkrijk der hemelen. Het Koninkrijk waarvan de Heere Jezus heeft gezegd: 'Als je niet wordt als een kind, zul je het Koninkrijk der hemelen niet zien'. Geloof en wedergeboorte zijn nodig voor ons. Anders staan we erbuiten. Wij weten van de komst van Gods Koninkrijk. Het wordt ons verkondigd in het Evangelie, opdat wij geloven. Jezus zegt het: 'Van U is het koninkrijk en de macht en de heerlijkheid'. Is dat in onze woorden en daden merkbaar en zichtbaar? Laten we dan onze naam maar invullen in die belijdenis van Nebukadnezar. Het is waar wat hij belijdt, deze heidense koning weet dat al Gods paden waarheid zijn en Zijn daden gerechtigheid. Hij is in staat vernederen wie in hoogmoed hun weg gaan. Hij moet zich voor deze God verootmoedigen. Is dit nu een ware bekering geweest? Is koning Nebukadnezar werkelijk veranderd? Is hij overgegaan vanuit het duister in Gods licht? De Kanttekeningen van de Statenvertaling wijzen op vers 8, waar de koning spreekt over *zijn god* Bel. Dat is dus nog steeds niet veranderd. Niemand kan twee heren dienen, zegt Gods Woord. In die zin lezen we niet van een ondubbelzinnige bekering. Maar het is wel een getuigenis van Gods macht. Van Gods genade. 'Alle koningen van de aarde zullen U loven, HEERE, wanneer zij de woorden uit Uw mond gehoord zullen hebben'.

Daarna lezen we niet meer over Nebukadnezar. Het volgende hoofdstuk vertelt over koning Belshazzar. Koningen komen en gaan. Maar de Koning van de hemel blijft voor eeuwig, Hij regeert en leeft. Daarvan getuigen de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament. Het is Gods bijzondere genade dat we weten van de geschiedenis van Nebukadnezar. Je kunt ook denken aan iemand als Bileam. Mensen die leefden in de duisternis van het heidendom, maar die de waarheid moesten spreken. God is de God van de waarheid. Dat is Hij ook vandaag. De waarheid zal zegevieren. Zijn macht is groot, Zijn trouw zal nooit vergaan.

Amen

Lage Vuursche, 25 augustus 2019